

Borås första stadsfullmäktige

Bilden föreställer Rådhuset på 1870-talet.

Förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad innebar ytterligare maktförskjutningar i stadens politiska liv. Med stöd av denna beslöt allmänna rådstugan att från och med 1863 inrätta stadsfullmäktige. Med 1862 års kommunallagar följde en ny gradering av den kommunala rösträtten efter bevillningskronor i städerna. Det nära sambandet mellan ekonomisk bärkraft och politiska rättigheter bestod även om delvis nya skikt stärkte sina positioner. Första stadsfullmäktigevalet i Borås förrättades vid allmän rådstuga inför magistraten den 5 december 1862. Som en effekt av röststyrkans nära koppling till de röstberättigades ekonomiska ställning kunde denna variera mellan en röst och mer än 200 röster. Intresset för detta första val i sitt slag var måttligt. Endast cirka 15 procent av de röstberättigade deltog. Då det nyvalda fullmäktige en månad senare sammanträdde för första gången valdes rektor Anders Gustav Hollander till ordförande och kammarjunkaren Claes Stjernefeldt till vice ordförande. Besättningen av dessa uppdrag kan ses som ett utslag av nya överhetskikts växande inflytande i staden. Det bör dock understrykas att av de 21 första stadsfullmäktige, som valdes i december 1862, hade en majoritet - 15 stycken – redan tidigare deltagit i den kommunala verksamheten i någon av stadens tre viktiga styrelser (borgerskapets äldste, drätselkammaren och fattigvårdsstyrelsen).

Borås första stadsfullmäktigeförsamling bestod av en samling medelålders män som i de flesta fall hade erfarenhet av kommunal verksamhet, om än under andra förhållanden. Den ledamot som erhöll flest röster var den 43-årige skomakarmästaren Carl Johan Hedin, som hade erfarenheter från arbete i såväl borgerskapets äldste som fattigvårdsstyrelsen. Han hade en ekonomisk särställning bland stadens hantverkare, därom vittnar hans röststyrka.

Det lägsta röstetalet bland de valda var 7, det högsta 253. I medeltal hade ledamöterna 48 röster. Medeltalet för de röstberättigade var 14 röster. Stadsfullmäktigeledamöterna var således relativt förmögna, även i jämförelse med den begränsade grupp stadsbor som hade rösträtt. Reglerna om skattebetalningsförmåga och rösträtt innebar att även juridiska personer, till exempel företag, ägde rätt att delta i kommunalvalen. Detsamma gäller faktiskt mer välbärgade kvinnor. Medan den förra omständigheten hade betydelse för valens utgång på flera håll, tycks de närmare i mindre grad ha inverkat på resultaten. På ett allmänt plan var reglerna kring kvinnors deltagande i politiken utformade som hinder. Kvinnor var inte valbara och huvudregeln var att de saknade rösträtt. När kvinnor så småningom tog plats i den lokalpolitiska sfären handlade det inledningsvis och i första hand om kvinnor från stadens överklass. De många fabriksarbeterskorna förblev i detta som i andra sammanhang utestängda.